

Konsekvensutredning om förslag att ändra Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2024:X) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet (UHR) har ett regeringsuppdrag att förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå.¹ I regeringsuppdraget ingår att UHR fattar beslut om de ändringar som krävs för att UHR:s föreskrifter om tillträde till högre utbildning ska vara anpassade till ämnesbetygsreformen. UHR har därför gjort en översyn av UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:4) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen (UHR:s yrkeslärarföreskrift). Kraven på yrkeskunskaper uttrycks i form av kunskapskriterier i en bilaga till föreskrifterna.

Utgångspunkten för UHR:s arbete är att anpassa kunskapskriterierna i föreskrifterna till den kommande ämnesutformade gymnasieskolan samt komvux.² UHR:s förslag på ändringar har tagits fram i samråd med Skolverket. UHR och Skolverket kommer att ha likalydande kunskapskriterier i myndigheternas respektive föreskrifter eftersom det ska vara samma krav på yrkeskunskaper för ett visst undervisningsämne i gymnasieskolan, både i samband med tillträde till yrkeslärarutbildningen och vid bedömning av behörighet för att undervisa i ämnet.³ Efter samråd med Skolverket har UHR bedömt att det inte ryms andra ändringar av kunskapskriterierna än dem som krävs för att anpassa kriterierna utifrån ämnesbetyg inom detta uppdrag.

UHR har tidigare remitterat två förslag om nya kriterier. Det första förslaget remitterades under perioden januari till mars 2023 och gällde kunskapskriterier för de nationella yrkesprogrammen (remiss 1).⁴ Det andra förslaget remitterades under perioden november 2023 till januari 2024 och gäller kriterier för riksrekryterande program med egna examensmål, särskilda

¹ Regeringens dnr U2023/02347, U2023/02769, U2023/03645 (delvis) m.fl.

² Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper, proposition 2021/22:36

³ Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne samt UHR:s föreskrifter (UHRFS 2013:4) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen.

⁴ UHR dnr 4.1.2-00938-2021

varianter med flera (remiss 2).⁵ De tidigare förslagen bereds för närvarande på myndigheten.

Förslagen i denna remiss (remiss 3) bygger på de två tidigare förslagen (remiss 1 och 2). De nya kunskapskriterierna i föreskriftsförslaget är kursiverade.

UHR avser att fatta beslut om samtliga föreslagna kriterier i samtliga remisser under våren 2024 och de kan då tillämpas vid antagningen till vårterminen 2025.

Bakgrund

I februari 2022 fattade riksdagen beslut om propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36). Beslutet innebar bland annat att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg i gymnasieskolan och komvux. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 15 juli 2022 och ska tillämpas första gången på utbildning i gymnasieskolan och komvux som påbörjas efter den 30 juni 2025.

UHR:s uppdrag

UHR har ett regeringsuppdrag att förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå. För UHR innebär det bland annat att anpassa UHR:s föreskrifter och antagningssystem till att ämnesbetyg införs.

UHR har bemyndigande att föreskriva om särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen.⁶ Den särskilda behörigheten anges som kunskapskriterier som beskriver vilka kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper som krävs för att uppfylla behörigheten till en yrkeslärarutbildning i olika yrkesämnen. Kunskapskriterierna utgår från gymnasieskolans ämnesplaner som beslutas av Skolverket.

Skolverkets uppdrag

Även Skolverket har ett uppdrag att förbereda för en övergång till ämnesbetyg.⁷ I Skolverkets uppdrag ingår att se över de styrdokument för berörda skolformer som Skolverket beslutar om. Skolverket har remitterat förslag till nya och ändrade styrdokument i flera omgångar.

För mer information om den föreslagna modellen för ämnesbetyg, nya programstrukturer och de nya ämnenas ämnesplaner och innehåll hänvisas till Skolverkets förslag om nya ämnesplaner för respektive ämne.⁸

⁵ UHR dnr 4.1.2-00166-2023

⁶ 4 § i förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen

⁷ Regeringens dnr. U2023/02553, U2023/02810, U2023/02982 m.fl.

⁸ Skolverkets konsekvensutredning avseende förslag till föreskrifter med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, dnr 2024:86, 2023:1355, 2020:1822 samt dnr 2023:21, se även Skolverkets webbplats om ämnesbetyg; [Remisser och ämnesplaner - Skolverket](#)

Skolverket föreslår bland annat nya ämnesplaner för samtliga ämnen i gymnasieskolan, inklusive alla yrkesämnen. Skolverket föreslår även en grundföreskrift om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne.

Skolverkets ämnesplaner för yrkesämnen och föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne påverkar utformningen av UHR:s nya yrkeslärarföreskrift.

Omfattning och avgränsningar

Det har tidigare framförts önskemål om en generell översyn av kunskapskriterierna, bland annat utformningen av kriterierna. UHR och Skolverket har kommit överens om att det inte är möjligt att göra en sådan översyn inom uppdraget att förbereda för att införa ämnesbetyg.

Efter att ha tagit del av remissvaren från tidigare remisser har Skolverket och UHR kommit överens om att det kan göras en eventuell generell översyn först efter att samtliga kunskapskriterier är anpassade till ämnesbetygsreformen. En sådan generell översyn ligger utanför detta uppdrag och skulle kräva en stor arbetsinsats. Det är inte möjligt att hinna med inom den snäva tidsram som råder.

Tidigare remitterat förslag

UHR har tidigare remitterat två förslag om nya kriterier. Det första förslaget remitterades under perioden januari till mars 2023 och gällde kunskapskriterier för de nationella yrkesprogrammen (remiss 1).⁹ Det andra förslaget remitterades i november 2023 och gäller kriterier för riksrekryterande program med egna examensmål, särskilda varianter med flera (remiss 2).¹⁰ De förslagen bereds för närvarande på myndigheten.

UHR avser att fatta beslut om samtliga föreslagna kriterier i samtliga remisser under våren 2024 och de kan då tillämpas vid antagningen till vårterminen 2025.

A Allmänt

De förslag som den här konsekvensutredningen behandlar är en del av UHR:s uppdrag att anpassa myndighetens föreskrifter till ämnesbetygsreformen och bygger på de förslag som UHR remitterade i remiss 1 och remiss 2. Förslagen här är nya kriterier.

1. Beskrivning av problemet och vad UHR vill uppnå

⁹ UHR dnr 4.1.2-00938-2021

¹⁰ UHR dnr 4.1.2-00166-2023

Införandet av ämnesbetyg i gymnasieskola och komvux innebär att Skolverket beslutar om nya ämnesplaner. I samband med att det införs nya ämnesplaner upphör befintliga ämnesplaner att gälla.

För att säkerställa att sökande som antas till yrkeslärarprogrammet har de kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper som krävs för att undervisa enligt de nya ämnesplanerna måste UHR:s yrkeslärarföreskrifter anpassas till Skolverkets nya ämnesplaner.

Samråd med Skolverket

UHR:s yrkeslärarföreskrifter ska vara likalydande med Skolverkets föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne. Arbetet med att ta fram förslag på nya kunskapskriterier har genomförts i nära dialog och samråd med Skolverket.

UHR och Skolverket har enats om att kunskapskriterierna ska formuleras enligt de principer för hur föreskrifterna utformas som myndigheterna tidigare har kommit överens om.

Principer för utformningen av kunskapskriterier

- Myndigheterna ska samarbeta för att se till att föreskrifterna blir likalydande.
- För att definiera vad som är relevant kunskap använder sig myndigheterna av Sveriges referensram för kvalifikationer, SeQF, nivå 5. När myndigheterna har tagit fram kunskapskriterier har de utgått från principen att den som undervisar i ämnet ska ha kunskaper som ligger minst en nivå över de kunskaper en elev får i gymnasieskolan. Gymnasieutbildning är inplacerat på nivå 4 i SeQF. Det innebär att den som vill undervisa i yrkesämnena i gymnasieskolan ska ha yrkeskunskaper motsvarande minst nivå 5 i SeQF.
- Med relevanta yrkeskunskaper avser myndigheterna, utifrån SeQF 5, innehåll (vad man ska kunna), nivå (hur väl man ska kunna det) och aktualitet (att kunskapen är giltig i nutid).
- De relevanta yrkeskunskaperna uttrycks i form av kunskapskriterier. Kunskapskriterierna ska beskriva vilka yrkeskunskaper som, tillsammans med yrkeslärarutbildningen eller annan lärarutbildning, ska krävas för att få behörighet att undervisa i ämnet.
- Ämnesplanerna ligger till grund för kunskapskriterierna, eftersom det är ämnesplanerna som styr vad läraren ska undervisa i.
- Kunskapskriterierna anger enbart krav på specifika yrkeskunskaper med relevans för respektive ämne.
- Yrkeskunskaperna ska vara erfarenhetsbaserade och teoretiska. Det innebär att sökande behöver ha fått erfarenhetsbaserade kunskaper genom yrkesarbete. Den

teoretiska kunskapen kan sökanden ha fått på en arbetsplats. Det finns alltså inget krav formell utbildning i den teoretiska kunskapen.

- Ett ämne bör inte vara bredare än att en lärare kan undervisa i hela ämnet.

UHR och Skolverket har också enats om att myndigheternas föreskrifter ska träda i kraft i så nära anslutning som möjligt. Detta innebär att reglerna kan börja tillämpas vid samma tidpunkt.

UHR:s förslag i denna remiss

UHR:s nya yrkeslärarföreskrift

I tidigare remitterat förslag (remiss 2) föreslog UHR att samtliga nya kriterier skulle regleras i en ny grundföreskrift. I denna remiss föreslår UHR några ändringar av den tidigare föreslagna grundföreskriften. Ändringarna består av nya kriterier som rör yrkesdansutbildningen och de är kursiverade i den ändringsföreskrift som UHR föreslår i denna remiss. **Det är dessa kriterier som är aktuella för synpunkter.**

Förslag till nya kunskapskriterier för yrkesämnen inom yrkesdansutbildningen

I denna remiss presenteras ytterligare förslag som förbereder för ett införande av ämnesbetyg. Yrkesdansutbildningen är en riksrekryterande utbildning med egna examensmål. Det är regeringen som beslutar om vilka enskilda och offentliga huvudmän som får anordna yrkesdansutbildning i gymnasieskolan.¹¹ Yrkesdansutbildningen har två nationella profiler: klassisk balett och modern nutida dans. Inom yrkesdansutbildningen finns i dag två ämnen, dansgestaltning för yrkesdansare och dansteknik för yrkesdansare, som består av ett antal kurser.

Skolverket har bedömt att de nuvarande två ämnena behöver delas upp i flera ämnen utifrån den ämneskonstruktion som är skapad för en ämnesutformad gymnasieskola. Dels ur perspektivet att varje ämne ska ha en uppsättning betygskriterier, dels ur perspektivet att det ska vara en tydlig progression mellan de olika nivåerna. Skolverket föreslår därför ett antal nya ämnen som är baserade på dagens kurser i nuvarande ämnen.¹²

De nya yrkesämnena som föreslås är:

- Dansimprovisation och komposition
- Dansteknisk breddning
- Klassisk balett
- Kompletterande träning för yrkesdansare

¹¹ Förordningen (2011:7) om dansutbildning

¹² Skolverkets dnr 2024:86, s. 19ff

- Samtida dans
- Scenisk verksamhet – klassisk balett
- Scenisk verksamhet – samtida dans

För detaljerad information om bakgrunden till de nya kunskapskriterierna samt innehållet i de nya ämnesplanerna för respektive yrkesämne, hänvisar UHR till Skolverkets förslag om ändrade ämnesplaner för respektive yrkesämne.¹³

2. Syftet med reglerna

Syftet med regleringen är att anpassa kunskapskriterierna i UHR:s yrkesläraryrkesföreskrifter till övergången till ämnesbetygsreformen. Det görs för att se till att de sökande som antas till yrkesläraryrkesprogrammet har de kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper som krävs för att undervisa enligt de nya ämnesplanerna.

3. Alternativa lösningar och effekter av utebliven reglering

UHR bedömer att det saknas alternativa lösningar till förslaget om nya kunskapskriterier för berörda yrkesämnen. Skolverket har tagit fram förslag om nya ämnesplaner som innebär ett förändrat ämnesinnehåll för flera yrkesämnen och många yrkesämnen har delats i flera nya ämnen. Om UHR inte ändrar kunskapskriterierna för yrkesämnena innebär det att innehållet i kunskapskriterierna inte kommer att stämma överens med den kommande ämnesutformningen i gymnasiet samt på komvux på gymnasial nivå. Konsekvensen av en utebliven reglering skulle bli att de sökandes kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper som bedöms vid antagning till yrkesläraryrkesutbildningen inte skulle stämma överens med de nya ämnesplanerna som lärarna ska undervisa i efter avslutad utbildning.

4. Konsekvenser av förslaget och vilka som berörs

Sökande till yrkesläraryrkesutbildningen

Personer som planerar att söka till yrkesläraryrkesutbildningen i yrkesämnen inom yrkesdansutbildningen berörs av förslaget. De som söker utbildningen till höstterminen 2024 kommer att bedömas utifrån och antas enligt nuvarande kriterier. Eftersom de yrkesämnen som de kan antas i inte kommer att finnas kvar i gymnasieskolan i sin nuvarande form måste dessa sökande få information om vad det innebär för deras framtida lärarbehörighet och anställningsbarhet. Skolverket bedömer dock att alla nuvarande yrkesämnen inom yrkesdansutbildningen kommer att motsvaras av ett eller flera av de nya ämnena. Konsekvenserna bedöms därför vara av mindre betydelse.

¹³ Skolverkets dnr 2024:86, 2023:1355, 2020:1822

De åtgärder som UHR planerar att vidta framgår under rubriken "Konsekvenser för UHR".

Studera på yrkeslärarutbildningen

Studera på yrkeslärarutbildningen, antagna i yrkesämnen inom yrkesdansutbildningen, berörs av förslaget. Eftersom de yrkesämnen som de har antagits i inte kommer att finnas kvar i gymnasieskolan i sin nuvarande form måste dessa studenter få information om vad det innebär för deras framtida lärarbehörighet och anställningsbarhet. Skolverket bedömer dock att alla nuvarande yrkesämnen inom yrkesdansutbildningen kommer att motsvaras av ett eller flera av de nya ämnena. Konsekvenserna bedöms därför vara av mindre karaktär.

De åtgärder som UHR planerar att vidta framgår under rubriken "Konsekvenser för UHR".

Befintliga yrkeslärare

Befintliga yrkeslärare berörs. De påverkas främst av de ändringar som görs i Skolverkets föreskrifter om lärarlegitimation. De lärare som är behöriga att undervisa i de nuvarande yrkesämnena inom yrkesdansutbildningen kommer enligt Skolverket att kunna bli behöriga i något eller några av de nya ämnena. Dessa lärare kommer att få information från Skolverket i god tid inför att de nya ämnena börjar tillämpas.¹⁴

För ytterligare information om lärarbehörigheter för de nya yrkesämnena hänvisar UHR till Skolverkets konsekvensutredning.¹⁵

Konsekvenser för lärosäten

De lärosäten som anordnar yrkeslärarutbildningen berörs av förslaget. Flera lärosäten har i yttranden i tidigare remisser framfört att det ökade antalet yrkesämnen med tillhörande kriterier kommer att medföra såväl ökad arbetsbörda som ökade kostnader för lärosätena. Valideringsprocessen, som redan i dag är tidskrävande för lärosätena, riskerar att bli ännu mer omfattande när de sökande ska valideras i fler ämnen än tidigare. Vidare kommer det att krävas omfattande informationsinsatser för att få sökande att förstå vad förändringarna innebär. Berörda lärosäten kan även behöva se över interna handlägningsrutiner och processer.

De åtgärder som UHR planerar att vidta framgår under rubriken "Konsekvenser för UHR".

Konsekvenser för bedömare

Bedömare i UHR:s bedömarbank kommer att bedöma utifrån ett nytt regelverk där många ämnen har delats upp i flera nya ämnen. Även om Skolverket i sitt

¹⁴ Skolverkets dnr 2024:86 sid 20f

¹⁵ Skolverkets dnr 2023:1355, 2020:1822

förslag har angett att majoriteten av de nya yrkesämnena har en motsvarighet i nuvarande ämnen, har ämnen som delats i många fall blivit mer specificerade. Det kan medföra att bedömare i vissa fall inte längre har den kompetens som krävs för att göra bedömningar. Det kan i sin tur leda till att antalet bedömare som väljer att avsluta sitt uppdrag ökar, eller att UHR behöver säga upp bedömare på grund av bristande kompetens.

De åtgärder som UHR planerar att vidta framgår under rubriken "Konsekvenser för UHR".

Konsekvenser för UHR

UHR behöver informera sökande till och studerande på yrkeslärarutbildningen samt vidareinformatörer, såsom lärosäten. Information kommer att ges på myndighetens webbplats samt i andra informationskanaler, för att sökande ska kunna göra välinformerade val.

Förslaget innebär även att UHR behöver informera om samt förbereda bedömare i UHR:s bedömarbank på vad de nya reglerna innebär för bedömarens uppdrag samt vilka nya ämnen som motsvarar nuvarande ämnen. UHR planerar att göra vissa gemensamma informationsinsatser tillsammans med Skolverket. Därtill kommer UHR att behöva rekrytera nya bedömare.

Förslaget innebär dessutom att UHR behöver utveckla systemstödet Valda. Valda ska både vara ett stöd för sökande och för anslutna lärosäten i valideringsprocessen. Valda gör det också möjligt för UHR att samordna arbetet med validering av yrkeskunskaper inom antagningen till yrkeslärarutbildningen.

UHR behöver även informera Valiweb om ändringarna. Valiweb är ett systemstöd som förvaltas av Skellefteå kommun och används av några lärosäten i valideringsprocessen.

5. Bemyndiganden för UHR:s beslut

I förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen regleras de särskilda behörighetskrav som gäller för tillträde till yrkeslärarutbildningen. I 4 § denna förordning bemyndigas UHR att föreskriva om vad som är kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper. Med stöd av bemyndigandet har myndigheten beslutat om Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:4) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen. UHR föreslår att denna föreskrift upphävs och ersätts med en ny grundföreskrift som är under beredning (se remiss 2).

6. Kostnader och andra konsekvenser

De kostnadsmässiga konsekvenser som införandet av ämnesbetyg i stort innebär redovisas i propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36).

De ändringar som UHR föreslår i denna konsekvensutredning bedöms inte ha några ytterligare kostnadsmässiga konsekvenser.

De lärosäten som anordnar yrkeslärarutbildningen kommer att behöva uppdatera informationsmaterial.

UHR:s datatekniska system för antagning, NyA, och valideringssystemet Valda behöver uppdateras och vidareinformatörer behöver få information om UHR:s nya yrkeslärarföreskrift.

7. Regleringen och Sveriges skyldigheter som EU-medlem

UHR bedömer att regleringen stämmer överens med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Inremarknadstest

Den myndighet som utarbetar ett förslag till föreskrifter som innehåller nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke ska genomföra ett så kallat inremarknadstest. Det framgår av 4 § förordningen (2020:757) om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer.

UHR:s föreskrifter om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen handlar om nya krav för behörighet till viss utbildning, inte om nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke. Myndigheten har därför bedömt att framtagande av nya föreskrifter inte omfattas av kravet på ett inremarknadstest.

8. Tidpunkt och informationsinsatser

UHR:s nya yrkeslärarföreskrift föreslås träda i kraft **den 1 juli 2024** och tillämpas vid antagning till yrkeslärarutbildning som startar efter **den 31 december 2024**.

I samband med att UHR:s nya yrkeslärarföreskrift träder i kraft upphävs Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:4) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen. UHRFS 2013:4 gäller fortfarande vid antagning till utbildning som leder till yrkeslärarexamen som börjar före den 31 december 2024.

UHR kommer att informera om förändringarna på myndighetens webbplats.

UHR har informerat de lärosäten som anordnar yrkeslärarutbildning om att

myndigheten kommer att ta fram nya föreskrifter. UHR kommer löpande att informera berörda lärosäten under processen.

Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Vid ändring av en författning som ännu inte trätt i kraft ska ikraftträdandebestämmelse inte anges då ikraftträdandebestämmelsen till den författning som ännu inte har trätt i kraft även omfattar den senare ändringsförfattningen. Detta gäller dock bara om det är samma tidpunkt för ikraftträdande för båda författningarna. Samma principer gäller övergångsbestämmelser.

De föreslagna ändringarna av föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024 för att kunna tillämpas vid antagning till yrkeslärarutbildning som startar efter den 31 december 2024. Det är samma ikraftträdandedatum som grundförfattningen (remiss 2) ska träda i kraft. Till följd av detta så ska det inte finnas några ikraftträdandebestämmelser för detta ändringsförslag.

Enligt övergångsbestämmelserna till UHR:s nya grundföreskrift (som var föremål för remiss 2) kommer den tidigare yrkeslärarföreskriften fortfarande tillämpas vid antagning till utbildning som leder till en yrkeslärarexamen som börjar före den 31 december 2024. UHR föreslår att det inte heller görs någon ändring av grundförfattningens övergångsbestämmelser.

B Kommuner och regioner

Regleringen bedöms inte få effekter för kommuner eller regioner.

C Företag

Regleringen bedöms inte få effekter som har betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

D Samråd

UHR och Skolverket har i samråd tagit fram förslag på nya kunskapskriterier för yrkesämnen. Skolverkets nationella programråd och relevanta branschföreträdare har lämnat synpunkter i arbetet.

UHR och Skolverket skickar ut respektive föreskrifter på remiss var för sig. Myndigheterna kommer att beakta respektive myndighets remissyttranden för att analysera och ta ställning till om synpunkter som kommer in påverkar det ursprungliga förslaget.

E Kontaktpersoner

Vid frågor om konsekvensutredningen eller föreskrifterna kontakta utredare Carmen Holm Nordquist, Universitets- och högskolerådet. Telefon: 010-470 05 12, e-post: carmen.holm.nordquist@uhr.se.